

Tekenen in de Tijd 142

10-16 april 2022

Aan de vooravond van Palmzondag sprak Erik Borgman in Ede voor kerken die ontslagen gevangenen een thuis willen bieden. Het bepaalde hemzelf bij waar het in de kerk om gaat: om geloof, hoop en liefde die nodig zijn om te leven. Dat is wat Jezus van Godswege met ons deelt.

Afgelopen zaterdag sprak ik voor Kerken met Stip. Zij spannen zich in om ex-gedetineerden op te nemen en te ondersteunen bij het opnieuw oppakken van hun leven. 'Geloof, hoop, liefde heb je nodig om te leven', staat op de website die hier te vinden is: <https://kerkenmetstip.nl/>. 'Daar gaat het om in de kerk. Je bent welkom bij Kerken met Stip. Onze vrijwilligers geven steun aan je familie en aan jou als je vrijkomt.' Deze vrijwilligers krijgen steun vanuit de organisatie, die nauw verbonden is met het justitiepastoraat dat gedetineerden in de gevangenis bijstaat. De aanduiding 'Kerk met Stip' is overigens afgeleid van een oud gebruik onder zwervers. Als zij ergens een gratis maaltijd of onderdak hadden gekregen, markeerden zij dat huis met een stip. Zo wisten andere zwervers dat zij daar konden aankloppen. In Nederland zijn zo'n 65 Kerken met Stip.

Sommige spreekbeurten zijn eerder corvee. Voor een organisatie als Kerken met Stip reisde ik echter graag naar een met het openbaar vervoer niet gemakkelijk te bereiken kerk in een buitenwijk van Ede. Ik was zelfs wel trots dat ik was uitgenodigd. De vrijwilligers van Kerken met Stip werken in feite vanuit een visie op de samenleving die ik ooit in een brainwave 'radicaal inclusief' heb gedoopt: de samenleving wordt gevormd en gebouwd door iedereen die er feitelijk deel van uitmaakt. Geen voorwaarden vooraf, geen toelatingseisen en geen contracten. Iedereen is van waarde. Dit staat haaks op onze samenleving. Die noemen we met een wat duur woord wel 'meritocratisch', dat wil zeggen dat je pas van waarde wordt geacht als je iets oplevert. Of als je een diploma hebt waardoor anderen erop kunnen vertrouwen dat je dingen kunt die iets opleveren. Maar zo kijkt God niet.

Het hulpverlenersjargon dat ook Kerken met Stip soms gebruiken, is misleidend. Zij zijn er niet om ex-gevangenen te helpen alsof die een gebrek zouden hebben dat verholpen moet worden. Zij zijn er om mensen het besef te helpen terugvinden dat zij zoals zij zijn van waarde zijn. Omdat zij er zijn, bijvoorbeeld als mensen die hoop geven – talloos zijn de verhalen die je sprakeloos maken vanwege de opeenhoping van tegenslag en het onwaarschijnlijke doorzettingsvermogen om dat te overwinnen – en soms, zoals wij allemaal, van anderen hoop moeten krijgen. 'Geloof, hoop, liefde heb je nodig om te leven. Daar gaat het om in de kerk.' Inderdaad: dat weet ik weer beter nadat ik een zaterdagochtend met de dragers van de Kerken met Stip heb verkeerd.

Ooit heb ik het Kansfonds geholpen hun visie op de samenleving te verwoorden. Wat het Kansfonds op hun website heeft staan, is helderder dan ik het zelf had kunnen neerschrijven en van de formuleringen van de communicatiemedewerkster van het Kansfonds heb ik dankbaar gebruik gemaakt om de Kerken met Stip duidelijk te maken waar het volgens mij ook bij hen om gaat. Dit staat er op de website van het Kansfonds (zie: <https://www.kansfonds.nl/over-ons/onze-overtuiging/>):

Het klinkt misschien gek, maar de samenleving bestaat al. Van zichzelf. Toch gaan we er vaak vanuit dat als er iets niet goed gaat, we dat met allerlei ingrepen

van bovenaf kunnen fiksen. We benoemen een maatschappelijk probleem, de armoedeproblematiek bijvoorbeeld. Vervolgens bedenken we van alles aan beleid en regels. En we voeren dat uit. Alsof we zo de samenleving kunnen repareren en modelleren.

Er is ook een andere logica. Niet de samenleving zien als iets maakbaars, maar als iets wat er al is. Een plek waar we willen dat het niet alleen goed gaat met onszelf, maar ook met de ander. En waar we intuïtief en met elkaar heel goed weten wat goed is. Dat is dat iedereen recht heeft op een menswaardig bestaan. En dat iedereen het recht heeft om onder ons te zijn. Ook als het soms even niet zo goed uitkomt. We zijn gewoonweg de samenleving door goed samen te leven.

Het lastige is dat we vaak niet het antwoord weten op wat we zien gebeuren in de samenleving. Natuurlijk begrijpen we allemaal wel dat mensen die op straat slapen, moeilijk een stap verder komen in hun leven. Datzelfde geldt voor vluchtelingen die met hun bootje teruggeduwd worden, de zee op. Maar omdat we niet direct weten hoe we dat kunnen oplossen, denken we al snel dat het niet ons probleem kan zijn. En zo beleggen we het probleem elders, zoals bij beleidsmakers. Die bijten zich vast in bijvoorbeeld de armoedeproblematiek of het vluchtelingenbeleid. We zouden haast vergeten dat wij het zélf zijn die erover gaan hoe we de samenleving zien en willen vormgeven. Met elkaar.

Dit is precies het haakje waar Kansfonds van betekenis wil zijn. We denken dat het veel verschil maakt als we met elkaar thuisgeven: gewoon doen wat nodig is. Net zolang tot iedereen een thuis heeft.

Dat doen de mensen van Kerken met Stip: thuisgeven en zo een thuis geven. En, zo verzekerde een aantal van hen mij, zo ook zelf weer meer een thuis krijgen, in de kerk en de samenleving.

Afgelopen vrijdag was de dominicaan Stefan Mangnus op bezoek in het Huis van Dominicus. Stefan promoveerde in coronatijd op de uitleg door Thomas van Aquino van het Johannesevangelie. In zijn proefschrift gaat het met name over de vraag hoe Thomas de betekenis uitlegt van de belijdenis dat Jezus niet alleen mens is, maar ook God. Dat lijkt een abstracte en een technische vraag, en dat is het ook. Toch ervoeren de twaalf mensen die naar Stefan waren komen luisteren ook iets van het belang van de nabijheid van God in Jezus, juist in een tijd dat lijden en kwaad zich zo duidelijk en dichtbij manifesteren. Daarover zal het gaan in de vieringen van de komende Goede Week.

Als Thomas wil uitleggen waarom het passend is dat God vlees wordt en zich zo ten nauwste verbindt met zijn schepping en zijn schepselen, zegt hij:

Voor elke zaak is datgene passend wat het uit hoofde van zijn natuur toekomt ... Nu is de natuur van God goedheid ... en daarom is wat tot het wezen van de goedheid behoort passend voor God. Het behoort tot het wezen van de goedheid om zichzelf aan anderen mee te delen ... Daarom behoort het tot het wezen van het hoogste goed om zichzelf op de hoogste manier aan het schepsel mee te delen.

Hij voegt daar nog aan toe dat het menselijke vlees niet de oneindig verheven God kan bereiken, maar dat het juist wel passend is voor de oneindig goede God om uit zijn oneindige verhevenheid naar ons af te dalen. Wij kunnen niet thuis zijn bij God, tenzij God ons een thuis geeft bij zichzelf en dat is precies wat Jezus laat zien: dat

wij bij God thuis zijn. Daarom is thuis geven niet alleen een uitdrukking van zorg voor andere mensen, maar een aspect van onze roeping te leven in het spoor van Jezus als gelijkenis van God. Thomas, Kansfonds, Kerken met Stip en de komende Goede Week: het ligt allemaal dichterbij elkaar dan je zou kunnen denken.

Erik Borgman, lekenDominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus